

WERELDJONGERENDAGEN 2000: TERUGBLIK

LEO DE CRUYENAERE (ALGEMEEN PROOST ACW)

- De eerste Wereldjongerendagen (WJD) werden georganiseerd in Rome in 1984. De tweede in Buenos Aires (Argentinië) in 1987. Toen werd afgesproken dat ze voortaan beurtelings zouden gevierd worden: het ene jaar op palmzondag in alle bisdommen ter wereld en het volgende jaar in een of andere grootstad, rond 15 augustus. Zo volgden Sint-Jacob van Compostella (Spanje) in 1989, Czestochowa (Polen) in 1991, Denver (Verenigde Staten) in 1993, Manilla (Filippijnen) in januari 1995 (vier miljoen deelnemers) en Parijs in 1997. De twee volgende jaren bleven de plaatselijke kerken aan beurt. Want de vijftiende WJD zouden gevierd worden in het Heilig Jaar 2000, opnieuw in Rome. Op het einde van de tweedaagse in Tor Vargata heeft Johannes-Paulus II aangekondigd dat de volgende internationale WJD zullen plaatsvinden in Toronto (Canada) in 2002. Alle voorbije jaren gaf de paus persoonlijk 'rendez-vous als 't God belieft'. Deze keer is die belofte onuitgesproken gebleven.

- Opvallend is de groeiende internationalisering. In Rome kwamen er inschrijvingen binnen uit 150 landen. Het overgrote deel kwam uit Italië, Polen, Spanje en Portugal. Er waren 70.000 deelnemers uit Frankrijk, waarvan 6.500 uit Parijs. Uit Canada 4.000, uit Libanon 1.500, 500 Vlamingen en driemaal zoveel Walen, 750 uit Israël, Palestina en Jordanië samen. Verder ook jongeren uit de beide Amerika's, uit Taiwan, Oekraïne, Georgië, Bosnië, Servië, Montenegro en Albanië. Zelfs een dertienkoppige delegatie uit Cambodja.

- Opvallend is verder de keuze voor een toerbeurt tussen de lokale kerken en de wereldkerk. De lokale vieringen, met beperkte delegaties soms uit zusterkerken, zijn uiteraard veel minder zichtbaar omdat ze kleinschalig zijn en omdat de media er weinig aandacht aan besteden. Die toerbeurt wijst op een planmatige aanpak. Men mikt niet louter op veel inschrijvingen voor massale katholieke geloofsdagen rond de paus, maar vooral op nieuwe plaatselijke initiatieven rond jongeren en geloof. Wat in Denver of Rome gebeurt, is het topje van de ijsberg. Veel belangrijker is de ondergrondse jongerenkerk aan de basis. Zij bestaat uit plaatselijke 'clusters' van jongeren die uitkijken naar andere jongeren om samen hun religieuze belangstelling en/of overtuiging in taal en ritueel te verdiepen. In die 'clusters' is de kruisbestuiving tussen intensieve groepsvorming, expliciete geloofsverheldering en één of twee be-
geaafde spilfiguren van essentieel belang. Voor de jongeren moeten drie dingen duidelijk zijn: waarover gaat het? Zijn er andere jongeren? Wie gaat er sturen?

- Hoe komt dat? Ik denk dat zij scherp aanvoelen dat 'religiositeit' iets is dat altijd heel diep zit, persoonlijk is en kwetsbaar maakt. Zoals onder de zes miljard mensen,

er geen twee zijn met dezelfde duimafdruk, zo zijn er ter wereld geen twee mensen met dezelfde religiositeit. Eenieder is uniek in zijn geloven, hopen en beminnen. Geloofscommunicatie is dus moeilijk. Je moet iets blootgeven dat wel in je leeft en dat je toch nooit helemaal doorgrondt. Je moet openstaan voor het geloofsgetuigenis van anderen dat je raakt en beroert, dat je stil maakt en blij, en dat je toch niet kunt bemeesteren, catalogeren en klasseren. De Duitse filosoof Peter Sloterdijk zegt: "Een mens moet zich vrijwillig laten besmetten door kunst en filosofie, door waarheid en gerechtigheid". Hetzelfde geldt voor religiositeit. Want ze kan zich niet anders uitdrukken dan via schoonheid en zinvolheid, waarachtigheid en deugdzame praktijken die aanstekelijk werken. Geloofscommunicatie ten slotte is ook riskant. Ze maakt kwetsbaar. Daarom moet er aan gestuurd worden. Anders wordt ze snel vervelend want verward, ontgoochelend en zelfs kwetsend.

- Niet alle deelnemers aan de WJD zijn op het thuisfront actieve leden van religieuze groepen of bewegingen. Absoluut niet. Het overgrote deel komt trouwens uit landen en culturen waar de religieuze socialisatie vooralsnog bemiddeld wordt door katholieke gezinnen en parochies, scholen, organisaties en bewegingen. Wat daarentegen een land als Frankrijk betreft: daarover hebben wij het getuigenis van pater Antoine de Romanet die medeverantwoordelijk was voor de organisatie van de WJD van '97 in Parijs: "De rekrutering gebeurt vooral door de vorming van netwerken rond reeds bestaande parochiale groepen of sterke persoonlijkheden die een zekere vriendschap of kameraadschap uitstralen en aanbieden. Ze gebeurt 'par capillarité amicale. Les copains font venir les copains'. De jongeren vragen zich niet af: 'Zal ik naar de WJD gaan?' Maar wel: 'Met wie kan ik ernaartoe?' Alles vertrekt vanuit een kern die complexloos evangeliseert. Dat kán hier bij ons. In het gesecculariseerde Frankrijk is het niet meer

"Een gemeenschap is een pact van barmhartigheid tussen kwetsbare mensen"
(mgr. Paul Schruers)

oubollig om aan religie te doen. Die kernen bestaan hoofdzakelijk uit jongeren die reeds 'overtuigd' zijn. Het profiel echter van de 'occasionelen' die bij de kernen aansluiten en van de 'individuele' is moeilijker te omschrijven."

- Samengevat : de werkers zijn de trekkers. Niet de paus, de bisschoppen, de media of de reclame. De WJD zijn geen katholieke *Woodstocks*. De rekrutering vertrekt bij de basis: bij de spilfiguren die de animatoren zijn van kleine groepjes 'overtuigden'. Die kernen trekken 'les copains' aan. De verruimde kernen trekken de 'occasionelen' aan. Samen garandeert dat 'veel volk'. Daarop komen de 'individuele' af. Rond de WJD van Parijs '97 is sociologisch onderzoek gedaan (o.m. door Danièle Hervieu-Léger van *L'Ecole des hautes études en sciences sociales*). De gemiddelde leeftijd van alle deelnemers was 24 jaar. De paus speelt een belangrijke rol als 'kwalificator', niet als 'attractor'. Hij maakt aan alle potentiële en effectieve deelnemers duidelijk: "Als je meedoet, stap je aan boord van een katholiek collectief ritueel". In feite bestaat het uit 'modules' die raakpunten vertonen met de katholieke bedevaarten, retraites en volksmissies in de parochies; met jongerenkampen, -tochten en -festivals; met gemeenschapsvorming en opiniëring in *peer groups*, met de confidentiële nachtelijke gesprekken onder jongeren. Het algemeen religieus en specifiek katholiek karakter van de WJD als collectief ritueel waarborgt bovendien twee belangrijke breuklijnen. Het 'breekt' met het alledaagse leven aan het thuisfront en het 'breekt' met dat ge-

deelte van de hedendaagse cultuur dat draait rond alcohol, drugs, pesteringen, seks, geweld, vernielingen, verstoring van de openbare orde of provocatie van politiediensten. Bovendien zit er, ingebouwd in alle subgroepen waaruit de WJD-massa bestaat, zoveel subtiel leiderschap, organisatietalent en animatiekracht dat de jongeren niet aan zichzelf overgelaten en ook niet verplicht worden om het hele programma van a tot z door te maken.

- Puur als sociologisch feit zijn de WJD niet denkbaar zonder de stille werking van een symbolische orde – in dit geval het evangelie – die aan dit ritueel ‘een ziel geeft’ en die bij machte is om sturing te geven aan de individuele en collectieve gedragingen van twee miljoen jongeren. Voor mij is het een van die beroemde ‘tekenen van de tijd’ waaraan Vaticanum II zoveel belang hechtte.

Met de woorden van het evangelie: “Het zout heeft zijn kracht niet verloren” (Mt. 5,13). Voor de theologen is een teken op de wanden in de tijd alleen geldig als het drie dingen combineert: een heldere herinnering aan de Christus van het evangelie, een genade van Godswege voor de kerk van vandaag en een wegwijzer naar de toekomst. Daarover nog twee woorden.

- De traditionele manier van werken aan evangelisatie en kerkvorming was gericht op de christelijke vormgeving aan het alledaagse leven in gezinnen, parochies en katholieke instellingen en bewegingen. Het ideaal werd aangeduid met de begrippen: “trouwe parochiaan” en “apostolische leek”.

Thans ontstaat een nieuw model van ‘pratikerer’: het bestaat uit een min of meer toevallige reeks van deelnames aan religieuze evenementen die indruk maken en blijven nazinderen. Soms laat men zich zodanig aanspreken dat de nazinding bestaat uit een intensieve persoonlijke confrontatie met een of ander *item* uit de christelijke traditie die een herstructurering van de eigen identiteit veroorzaakt. Het ‘geraakt zijn’ is zo ráák, dat allerlei persoonlijke opvattingen, attitudes en opties aan het schuiven gaan. Zij leiden dan tot meer bewuste weerstanden tegen het geloof. Of tot een meer bewust vertrouwen in de waarheid van het evangelie. Door “vrijwillige intoxicatie” (cf. Sloterdijk) laat men zich besmetten door religieuze taal, muziek, kunst of ritueel en deze “évènements qui font date” (mgr. Louis-Marie Billé, aartsbisschop van Lyon) geven sturing en structuur aan de eigen levensstijl en aan de persoonlijke religieuze biografie.

Ik geloof niet dat we de traditionele resp. de postmoderne manier van groeien-in-geloof tegen elkaar kunnen uitspelen of dat de ene levensstijl een volwaardig alternatief is voor de andere, maar de kerk mag een aanbod doen dat vruchtbaar is voor beide. Het ideaal ligt waarschijnlijk in de creatieve combinatie van de twee. Om het eens met Ernst Bloch te zeggen: dat is mijn ‘docta spes’, mijn gefundeerde hoop.